ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ

Κεφάλαιο 10.

Συμπεράσματα – Προτάσεις πολιτικής

Κεφάλαιο 10. Συμπεράσματα – προτάσεις πολιτικής

Έχοντας πλέον ολοκληρώσει την ανάλυση της ελληνικής ανταγωνιστικότητας, τόσο μέσα από τα στοιχεία που προκύπτουν από την επεξεργασία των δεδομένων του *Εθνικού Συστήματος Μέτρησης Ανταγωνιστικότητας*, όσο και μέσα από μια σειρά εκθέσεων ξένων φορέων και οργανισμών, το παρόν κεφάλαιο έρχεται να διατυπώσει τις προτάσεις πολιτικής της Επιτροπής Εμπειρογνωμόνων του *Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης* (ΕΣΑΑ). Προτού όμως προχωρήσουμε σε κάτι τέτοιο, είναι σκόπιμο να γίνει μια συγκέντρωση των κυριότερων ευρημάτων των προηγουμένων κεφαλαίων· ασφαλώς, οι αποκλίσεις ως προς τον επιδιωκόμενο στόχο, το εύρος της προσέγγισης, τις πηγές των στοιχείων αλλά και την ίδια τη μεθοδολογία αξιολόγησης της ανταγωνιστικότητας οδηγούν σε αποκλίσεις μεταξύ των επιμέρους κατατάξεων, ενίοτε και των αξιολογήσεων που προσφέρουν διαφορετικές εκθέσεις. Εντούτοις, η συνθετική εικόνα που προκύπτει από την παράλληλη ανάγνωση των πορισμάτων των εκθέσεων αυτών είναι πληρέστερη αυτής που θα είχαμε αν περιορίζαμε την ανάλυση σε ένα μόνο υποσύνολο στοιχείων, ενώ πολλά είναι τα σημεία εκείνα όπου τα συμπεράσματα της μίας μελέτης ενισχύουν – ή προσφέρουν μεγαλύτερη λεπτομέρεια – στα ευρήματα μιας άλλης.

10.1 Συμπεράσματα αξιολόγησης ανταγωνιστικότητας

Το 2007 η ελληνική οικονομία συνέχισε να αναπτύσσεται με ρυθμούς (4%) σαφώς ανώτερους του ευρωπαϊκού μέσου όρου, καταγράφοντας παράλληλα αύξηση στην απασχόληση και μείωση της ανεργίας στο 8,3% (έναντι 8,9% το 2006). Οι θετικές εξελίξεις στην πορεία του δημοσιονομικού ελλείμματος οδήγησαν στον τερματισμό της διαδικασίας της δημοσιονομικής επιτήρησης – χωρίς αυτό να σημάνει και το τέλος των προσπαθειών δημοσιονομικής προσαρμογής, οι οποίες εξακολουθούν να κρίνονται σημαντικές για τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Εντούτοις, αρκετοί οργανισμοί εκφράζουν επιφυλάξεις σχετικά με τις δυνατότητες υλοποίησης του τρέχοντος προγράμματος σταθερότητας και ανάπτυξης, το οποίο προβλέπει μείωση του ελλείμματος στο 1,6% του ΑΕΠ για το 2008. Τόσο οι αναλυτές του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ, όσο και οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θεωρούν το στόχο αυτό υπερβολικά φιλόδοξο (δεδομένης της υφιστάμενης διεθνούς οικονομικής συγκυρίας). Παράλληλα, οι περισσότεροι αναλυτές συμφωνούν με τις πρόσφατες φορολογικές μεταρρυθμίσεις, που ως στόχο είχαν τη μείωση των φορολογικών συντελεστών και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης.

Ο ρυθμός του πληθωρισμού το 2007 κυμάνθηκε οριακά κάτω από το 3%, παραμένοντας υψηλότερος του κοινοτικού μέσου όρου, ενώ οι πρώτοι μήνες του 2008 καταγράφουν σαφώς υψηλότερα ποσοστά πληθωρισμού (ανώτερα του 4%), τα οποία αποδίδονται στην περαιτέρω αύξηση των τιμών των καυσίμων και άλλων βασικών προϊόντων. Η αναταραχή στις παγκόσμιες χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές που εκδηλώθηκε μετά το τρίτο και τέταρτο τρίμηνο του 2007 δε φαίνεται να έχει επηρεάσει ιδιαίτερα την ελληνική οικονομία, η οποία όμως αναμένεται να επιβραδυνθεί το 2008 καθώς η αυξανόμενη πιστωτική επιβάρυνση των νοικοκυριών και το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους αναμένεται να αμβλύνουν την εγχώρια κατανάλωση. Η εξέλιξη αυτή ενδέχεται να έχει θετικές επιδράσεις για τον πληθωρισμό (στασιμοπληθωρισμός), αλλά και το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, το έλλειμμα του οποίου έχει διευρυνθεί ανησυχητικά τα τελευταία χρόνια, αγγίζοντας πλέον το 14,1% του ΑΕΠ. Εντούτοις, οι περισσότεροι διεθνείς οργανισμοί εξακολουθούν να πιστεύουν ότι η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας κατά το 2008 θα παραμείνει πάνω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης, ενώ η καταγεγραμμένη υποχώρηση των επενδύσεων θεωρείται ότι θα

αναστραφεί, δεδομένου και του μεγάλου αριθμού κρατικών επενδύσεων σε έργα υποδομής και συμπράξεις δημοσίου-ιδιωτικού τομέα, καθώς και τα κονδύλια του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Ααναφοράς (ΕΣΠΑ).

Πέραν των θετικών αυτών μακροοικονομικών εξελίξεων όμως, τα στοιχεία γύρω από την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας υποδεικνύουν την ανάγκη έντασης των μεταρρυθμιστικών πολιτικών καθώς πολλές άλλες χώρες καταγράφουν «κέρδη» προχωρώντας σε αλλαγές με ρυθμούς ταχύτερους απ' ότι η Ελλάδα. Ενώ η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας του 2006 κατέτασσε την Ελλάδα πάνω από το διάμεσο των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 55,6% των δεικτών και διαπίστωνε βελτίωση στο 59,4% των περιπτώσεων που αφορούσαν τους δείκτες προϋποθέσεων και οριζοντίων πολιτικών/εισροών, τα αντίστοιχα ποσοστά στη φετινή έκθεση κυμαίνονται στο 30,5% και 49,6%. Η πιο πρόσφατη έκθεση του WEF, με τη σειρά της, δίνει στη χώρα την 65η θέση (μεταξύ 131 οικονομιών) έναντι της 61ης την οποία είχε καταλάβει κατά το προηγούμενο έτος, ενώ ο Δείκτης Επιχειρηματικής Ανταγωνιστικότητας κατέταξε τη χώρα 53η (αντί για 48η για το 2006) στις 127 οικονομίες. Η επετηρίδα του IMD για το 2007 άφησε την κατάταξη της χώρας αμετάβλητη στην 36η θέση μεταξύ 55 οικονομιών, εξέλιξη όμως που αποκρύπτει μια υποχώρηση, η οποία καταγράφηκε σε σχέση με όρους υποδομών και τις μακροοικονομικές επιδόσεις, έναντι της αύξησης στην αξιολόγηση της επιχειρηματικής και της κρατικής αποτελεσματικότητας. Η παραπάνω εικόνα ενισχύεται και από τα στοιχεία που προκύπτουν από πιο εξειδικευμένες μελέτες όπως αυτή της Παγκόσμιας Τράπεζας σχετικά με την επιχειρηματική δραστηριότητα (Doing Business), όπου η Ελλάδα καταλαμβάνει την 100η θέση μεταξύ 178 χωρών, έχοντας υποχωρήσει κατά πέντε θέσεις έναντι του 2006. Χωρίς να προσφέρουν βέβαια συγκεντρωτικές κατατάξεις ή άμεσες συγκρίσεις με άλλες χώρες, οι εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη Στρατηγική της Λισαβόνας, καθώς και οι εκθέσεις του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ προσφέρουν επίσης πλούτο στοιχείων ως προς μια πληθώρα ειδικότερων θεμάτων, συνδυάζοντας την περιγραφή των δεδομένων με εκτενέστερες οικονομικές αναλύσεις και προγνώσεις.

Στο τελευταία αυτό κεφάλαιο δεν έχει νόημα η αναπαραγωγή των επιμέρους ευρημάτων των εκθέσεων ή η αναμόχλευση των μεθοδολογικών διαφορών της κάθε προσέγγισης, που αναδεικνύονται στην κυρίως ανάλυση των εκθέσεων. Από την άλλη πλευρά, ο πίνακας 10.1 που ακολουθεί, προσπαθεί να συγκεντρώσει κάποιες από τις κύριες διαπιστώσεις των εκθέσεων ως προς τις επιμέρους διαστάσεις της ανταγωνιστικότητας. Οι διαστάσεις αυτές έχουν προσδιοριστεί με βάση την πυραμίδα της ανταγωνιστικότητας, αλλά έχουν εμπλουτιστεί και με πτυχές της ανταγωνιστικότητας που δεν καλύπτονται από το ΕΣΜΑ, αλλά εμφανίζονται στις εκθέσεις ξένων οργανισμών (λ.χ. κεφαλαιαγορές και χρηματαγορές, ασφάλεια, επιχειρηματικές πρακτικές). Με δεδομένο ότι οι εκθέσεις του WEF και του IMD αποτελούν – μαζί με το ΕΣΜΑ – τις τρεις «ευρύτερες» προσεγγίσεις στην ανταγωνιστικότητα, ο πίνακας παρουσιάζει κυρίως τα δικά τους συμπεράσματα σχετικά με την κάθε διάσταση της ανταγωνιστικότητας. Παράλληλα, αναφέρονται εκείνες οι ειδικότερες εκθέσεις οι οποίες προσφέρουν επιπλέον στοιχεία για το κάθε ζήτημα, ενώ η στήλη των σχολίων καταγράφει μερικά από τα κυριότερα ευρήματα ή τα σημεία ενδιαφέροντος που προκύπτουν από τα προηγούμενα κεφάλαια της έκθεσης.

Αναμφίβολα, ο πίνακας 10.1 αποτελεί φτωχό υποκατάστατο του πλούτου των επιμέρους ευρημάτων και παρατηρήσεων που αποκομίζει ο αναγνώστης των κεφαλαίων 2-9· εντούτοις, φιλοδοξία του είναι να αναδείξει μια σειρά από θεμελιώδη ζητήματα στα οποία φαίνεται να συγκλίνουν τα ευρήματα τόσο του ΕΣΜΑ, όσο και των ξένων εκθέσεων, προετοιμάζοντας έτσι το έδαφος για την παράθεση των προτάσεων πολιτικής της ενότητας 10.2. Αρκεί μια πρόχειρη ματιά στον πίνακα 10.1 για να καταστεί σαφές στον αναγνώστη ότι προβλήματα της ελληνικής ανταγωνιστικότητας δεν μπορούν εύκολα να απομονωθούν σε επιμέρους διαστάσεις, αλλά διατρέχουν μια σειρά από αλληλοεξαρτώμενα μέτωπα και ζητήματα, για την αντι-

μετώπιση των οποίων θα χρειαστεί συντονισμένη δράση. Έτσι για παράδειγμα, οι χαμηλές επιδόσεις στην προσέλκυση αμέσων ξένων επενδύσεων, παρά την προσπάθεια που καταβάλλεται τα τελευταία χρόνια, ή οι δυσκολίες που διαπιστώνονται στην ανάπτυξη επιχειρηματικότητας «υψηλών δυνατοτήτων» δε μπορούν εύκολα να αποσυνδεθούν από τις αδυναμίες της διοικητικής μηχανής και την πολυπλοκότητα (και αστάθεια) του θεσμικού πλαισίου. Η γραφειοκρατική επιβάρυνση με τη σειρά της σαφώς εντείνεται από τη χαμηλή στάθμη του κοινωνικού κεφαλαίου και της εμπιστοσύνης στην κοινωνία, ενώ η ανεπάρκεια των τεχνολογικών υποδομών και της εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες υπονομεύει την αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας μέσω των προγραμμάτων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Εντούτοις, είναι σαφές ότι υπάρχουν κάποιες συνιστώσες της ανταγωνιστικότητας όπου η χώρα εμφανίζει ικανοποιητικές επιδόσεις, αλλά και άλλες όπου οι αδυναμίες είναι τόσο έντονες, ώστε καταγράφονται από όλες τις εκθέσεις. Πτυχές της ανταγωνιστικότητας όπως η ανάπτυξη, η γενική μακροοικονομική σταθερότητα, η δημοσιονομική πολιτική, η αποτελεσματικότητα των χρηματαγορών και των κεφαλαιαγορών, η ελευθερία στην κίνηση κεφαλαίων και εμπορευμάτων, η ασφάλεια, ο τουρισμός και οι γενικότερες εξαγωγές υπηρεσιών ή η γλωσσομάθεια αποτελούν ζητήματα όπου οι ελληνικές επιδόσεις είναι ικανοποιητικές – χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν επιδέχονται βελτίωσης ή ότι δεν οφείλουν να παρακολουθούνται από τους φορείς χάραξης της οικονομικής πολιτικής. Από την άλλη πλευρά, ο πίνακας 10.1 καταδεικνύει ότι σε ζητήματα όπως αυτό της έρευνας και καινοτομίας (τόσο στον επιχειρηματικό όσο και στο δημόσιο χώρο), της εκπαίδευσης (κυρίως δε της τριτοβάθμιας και της δια βίου εκπαίδευσης), της γραφειοκρατίας και της γενικότερης αξιοπιστίας του δημοσίου τομέα (διαφάνεια, διαφθορά κλπ.), καθώς και της ποιότητας και προστασίας του περιβάλλοντος, απαιτούνται γρήγορα και ολοκληρωμένα μεταρρυθμιστικά βήματα για να βελτιωθούν οι επιδόσεις της χώρας. Παράλληλα, σημαντικά φαίνεται να είναι τα προβλήματα και στις αγορές εργασίας, όπου τα ποσοστά απασχόλησης παραμένουν χαμηλά, ενώ η ανεργία μεταξύ ευπαθών κυρίως ομάδων (νέων, γυναικών) εξακολουθεί να είναι σχεδόν διπλάσια του μέσου όρου. Το σύνολο των στοιχείων που καταγράφονται στις εκθέσεις που αναλύθηκαν στα κεφάλαια 2-9 παραπέμπουν σε μια σειρά θεσμικών ακαμψιών, αστοχιών στην πολιτική αντιμετώπισης της ανεργίας και δημιουργίας κινήτρων για συμμετοχή στην εργασία, ενώ επίσης γνωστή είναι η χαμηλή κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και το υψηλό μη-μισθολογικό κόστος εργασίας. Τέλος, τομείς όπως η δημόσια υγεία, οι υποδομές, η επιχειρηματικότητα, η εταιρική διακυβέρνηση και η γενικότερη «ωριμότητα» του επιχειρηματικού τομέα, η προστασία του ανταγωνισμού στις αγορές των προϊόντων και οι εξαγωγές, εμφανίζουν βέβαια αρκετά θετικά στοιχεία στις διεθνείς αξιολογήσεις, εξακολουθούν όμως να καταγράφουν αρκετές αδυναμίες και να απαιτούν προσοχή και κατάλληλες θεσμικές παρεμβάσεις.

Η σύγχρονη, πολυδιάστατη έννοια της ανταγωνιστικότητας δεν αφήνει πολλά περιθώρια για χειρουργικές παρεμβάσεις ή μερικές προσεγγίσεις: μια ανταγωνιστική Ελλάδα οφείλει να αναβαθμίσει τις επιδόσεις της σε όλα σχεδόν τα επίπεδα της πυραμίδας της ανταγωνιστικότητας. Υπ' αυτό το πρίσμα είναι θετικό, ότι η ελληνική οικονομία διανύει μια περίοδο ισχυρής ανάπτυξης και μακροοικονομικής σταθερότητας. Την ευκαιρία αυτή οφείλουμε να την εκμεταλλευτούμε για την υλοποίηση των μεταρρυθμιστικών εκείνων προσπαθειών, που θα προωθήσουν την ανταγωνιστικότητα.

Πίνακας 1. Επισκόπηση αξιολογήσεων ανταγωνιστικότητας

Διάσταση της ανταγωνιστικότητας	ΕΣΜΑ	WEF	IMD	Άλλες εκθέσεις	Σχόλια
Κοινωνική συνοχή					
Κοινωνική συνοχή / πρόνοια	🟨	☒	🟨	ΟΟΣΑ, Λισαβόνα	• Κοινωνικές δαπάνες χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ-27, αλλά αυξανόμενες. • Χαμηλές επιδόσεις σε ανισότητα και φτώχεια· διαφορές μεταξύ αντικειμενικών δεδομένων και υποκειμενικών αξιολογήσεων για ανισότητες μεταξύ δύο φύλων (ΕΣΜΑ, IMD). • Προβληματισμός για την αδυναμία των μεταβιβαστικών πληρωμών (κυρίως συντάξεων) να αμβλύνουν τα σημαντικά (και στάσιμα) ποσοστά φτώχειας (ΟΟΣΑ, ΕΣΜΑ).
Υγεία	🟨	🟩	🟨		• Υψηλό προσδόκιμο ζωής και υψηλές συνολικές δαπάνες· επιδείνωση αρκετών δεικτών που αφορούν τους κατά κεφαλήν πόρους (IMD). • Περιορισμένη δημόσια συμμετοχή (ΕΣΜΑ) και χαμηλή αξιολόγηση των υποδομών υγείας (IMD).
Υποδομές, ενέργεια, φυσικό περιβάλλον					
Υποδομές (ενέργεια, μεταφορές κλπ.)	🟨	🟨	🟨	ΟΟΣΑ, Λισαβόνα	• Μέση αξιολόγηση των υποδομών από τα στελέχη των επιχειρήσεων (WEF, IMD), με τους περισσότερους δείκτες να κυμαίνονται ελαφρώς κάτω του μέσου όρου της ΕΕ-27· εντονότερος ο προβληματισμός για τους σιδηροδρόμους, την ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες. Θετική αξιολόγηση αεροπορικών υποδομών και των βασικών υποδομών διανομής (logistics). • Επιδείνωση της αξιολόγησης των ενεργειακών και γενικών υποδομών για το 2007 από τα στελέχη επιχειρήσεων (WEF, IMD). • Διατυπώνονται επιφυλάξεις για την πρόοδο της απελευθέρωσης των αγορών δικτύων (ΟΟΣΑ).
Περιβάλλον	🟥	☒	🟨	Λισαβόνα	• Δείκτες μόλυνσης ανώτεροι του κοινοτικού μέσου όρου (ΕΣΜΑ) και μεγάλη καθυστέρηση στην εφαρμογή του πρωτοκόλλου του Κιότο. • Υψηλή ενεργειακή ένταση και χαμηλά ποσοστά χρήσης ανανεώσιμων πηγών (πρβλ. Λισαβόνα). • Οι υποκειμενικοί δείκτες (IMD) δεν καταγράφουν σημαντική ανησυχία για τις οικονομικές συνέπειες των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
Επιχειρηματική νοοτροπία					
Επιχειρηματική νοοτροπία	🟨	☒	🟨	Λισαβόνα	• Σημαντική προδιάθεση και δεξιότητες για επιχειρηματικότητα (στοιχεία GEM). • Τα στοιχεία ερωτηματολογίων φανερώνουν χαμηλή κοινωνική αποδοχή της «αξίας» της επιχειρηματικότητας – και έντονη αποστροφή στον επιχειρηματικό κίνδυνο (GEM και IMD).
Κοινωνικό κεφάλαιο					
Κοινωνικό κεφάλαιο	🟨	☒	🟨		• Χαμηλά επίπεδα εμπιστοσύνης και αλληλεγγύης με την κοινωνία. • Χαμηλή αξιολόγηση της στάσης απέναντι στην παγκοσμιοποίηση και τις ξένες κουλτούρες (IMD)· μέτρια αξιολόγηση επιχειρηματικής ηθικής (IMD, WEF). • Υψηλή ικανοποίηση από τη δημοκρατία και υψηλές επιδόσεις στο δείκτη συμμετοχής και ευθύνης.
Επεξήγηση συμβόλων	☒ Μη διαθέσιμα στοιχεία		🟩 Θετική αξιολόγηση: Υψηλή θέση στους περισσότερους δείκτες	🟨 Μέση αξιολόγηση: Μέση θέση ή υψηλές και χαμηλές θέσεις	🟥 Αρνητική αξιολόγηση: Χαμηλή θέση στους περισσότερους δείκτες

Πίνακας 1. Επισκόπηση αξιολογήσεων ανταγωνιστικότητας (συνέχεια)

Διάσταση της ανταγωνιστικότητας	ΕΣΜΑ	WEF	IMD	Άλλες εκθέσεις	Σχόλια
Εκπαίδευση και δεξιότητες					
Πρωτοβάθμια - δευτεροβάθμια εκπαίδευση	🟨	🟨	🟨		• Υψηλά ποσοστά συμμετοχής αλλά και ποσοστό εγκατάλειψης 15,3% (κοντά στο μέσο όρο της ΕΕ-27 αλλά μακριά από το στόχο του 10%). • Χαμηλές αλλά αυξανόμενες δημόσιες δαπάνες. • Ανάμεικτα αποτελέσματα και χαμηλή αξιολόγηση εκπαιδευτικού συστήματος (WEF, IMD). • Αυξανόμενο ποσοστό χαμηλών επιδόσεων των μαθητών το οποίο απομακρύνεται από τον στόχο του προγράμματος «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010» της ΕΕ (ΟΟΣΑ).
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	🟨	🟥	🟨	ΟΟΣΑ	• Υψηλά ποσοστά συμμετοχής και χαμηλές δημόσιες δαπάνες (ΕΣΜΑ). • Θεσμικές ακαμψίες και υψηλός βαθμός κεντρικής ρύθμισης (ΟΟΣΑ). • Αρνητική αξιολόγηση από τον επιχειρηματικό τομέα, (με σημαντική υποχώρηση το 2007 λόγω αναστάτωσης στο χώρο) (WEF, IMD).
Ξένες γλώσσες	🟩	☒	🟩		• Ικανοποιητικές τιμές τόσο στα αντικειμενικά μεγέθη (ΕΣΜΑ), όσο και στην αξιολόγηση της διαθεσιμότητας προσωπικού με ικανότητα στις ξένες γλώσσες (IMD).
Δια βίου εκπαίδευση κατάρτιση	🟥	🟨	🟥	Λισαβόνα	• Χαμηλές (πλην όμως βελτιούμενες) επιδόσεις στη δια βίου εκπαίδευση (ΕΣΜΑ). • Δυσμενής αξιολόγηση της που δίνουν οι επιχειρήσεις στην εκπαίδευσης του προσωπικού τους (IMD).
Αγορά εργασίας					
Απασχόληση και ανεργία	🟥	☒	🟥	ΟΟΣΑ	• Μείωση του ποσοστού ανεργίας, το οποίο παραμένει υψηλό, ιδιαίτερα μεταξύ των νέων και των γυναικών. • Χαμηλά ποσοστά απασχόλησης, κυρίως μεταξύ γυναικών και ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας· συνδεδεμένα με τα αντικίνητρα που δημιουργεί το υφιστάμενο ασφαλιστικό πλαίσιο (ΟΟΣΑ). Εντούτοις, ο ρυθμός αύξησης της απασχόλησης παραμένει θετικός. • Περισσότερες ώρες εργασίας ανά εβδομάδα σε σύγκριση με την ΕΕ-27. • Λιγότερο σοβαρά και θανατηφόρα ατυχήματα σε σχέση με το μέσο όρο της ΕΕ-15.
Αγορές εργασίας: θεσμοί και πολιτικές	🟥	🟥	🟥	ΟΟΣΑ, Doing business	• Χαμηλές δαπάνες για ενεργητικές και παθητικές πολιτικές απασχόλησης, σε επίπεδα κάτω από τον κοινοτικό μέσο όρο (ΕΣΜΑ). • Αντικίνητρα για παραμονή στην εργασία σε μεγαλύτερες ηλικίες, λόγω του υφιστάμενου ασφαλιστικού πλαισίου (ΟΟΣΑ, Λισαβόνα). • Δυσμενής αξιολόγηση εργασιακών σχέσεων και διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού από επιχειρήσεις βάσει ερωτηματολογίου σε στελέχη επιχειρήσεων (IMD).
Επεξήγηση συμβόλων	☒ Μη διαθέσιμα στοιχεία		🟩 Θετική αξιολόγηση: Υψηλή θέση στους περισσότερους δείκτες	🟨 Μέση αξιολόγηση: Μέση θέση ή υψηλές και χαμηλές θέσεις	🟥 Αρνητική αξιολόγηση: Χαμηλή θέση στους περισσότερους δείκτες

Πίνακας 1. Επισκόπηση αξιολογήσεων ανταγωνιστικότητας (συνέχεια)

Διάσταση της ανταγωνιστικότητας	ΕΣΜΑ	WEF	IMD	Άλλες εκθέσεις	Σχόλια
Οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον					
Μακροοικονομική σταθερότητα				ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, Λισαβόνα	• Ισχυρή ανάπτυξη και υψηλά ποσοστά επενδύσεων, που αναμένεται όμως να υποχωρήσουν ελαφρώς το 2008. • Πληθωρισμός περίπου στο 3,0% το 2007, αλλά υψηλότερος του ευρωπαϊκού μέσου όρου· σαφώς υψηλότεροι ρυθμοί πληθωρισμού στις αρχές του 2008· ανησυχία για τις επιπτώσεις της αύξησης των τιμών των καυσίμων και των βασικών προϊόντων. • Απαραίτητη η συνέχιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας. • Η διεύρυνση του ιδιωτικού δανεισμού σε συνδυασμό με τα δημόσια ελλείμματα έχουν συμπιέσει τις εθνικές αποταμιεύσεις και τροφοδοτούνται από το πλεόνασμα του ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών. • Το υψηλό και διευρυνόμενο έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών ενδέχεται να εγκυμονεί κινδύνους για την οικονομία.
Δημοσιονομική πολιτική				ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, Λισαβόνα	• Το έλλειμμα του προϋπολογισμού είναι φθίνον και κυμαίνεται πλέον κάτω από το 3%· εξακολουθεί όμως να είναι διευρυμένο, σε μία περίοδο μάλιστα όπου η ανάπτυξη είναι ισχυρή. • Σημαντική βελτίωση στην υποκειμενική αξιολόγηση της δημοσιονομικής κατάστασης και της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών – κυρίως ως προς την IMD. • Επιφυλάξεις σχετικά με την ταχύτητα και τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της προσαρμογής (ΟΟΣΑ και ΔΝΤ). • Έχουν σημειωθεί σημαντικά βήματα στη φορολογική μεταρρύθμιση και την αποκλιμάκωση των φορολογικών συντελεστών για φυσικά και νομικά πρόσωπα, με παράλληλη προσπάθεια διεύρυνσης της φορολογικής βάσης. Η πάταξη της φοροδιαφυγής πρέπει να παραμείνει ως σημαντική προτεραιότητα (ΟΟΣΑ). • Εντούτοις, τόσο τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ, όσο και οι δημόσιες δαπάνες, παραμένουν χαμηλότερα από τον κοινοτικό μέσο όρο.
Δημόσιο Χρέος				ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, Λισαβόνα	• Υψηλό χρέος και αυξητικές τάσεις διεθνών επιτοκίων. • Προβληματισμός για τις δημοσιονομικές επιπτώσεις της πληθυσμιακής γήρανσης τις προσεχείς δεκαετίες. • Ο ΟΟΣΑ επικρίνει τη συνεχιζόμενη ύπαρξη δαπανών που εγγράφονται απευθείας στο χρέος (stock-flow adjustments), χωρίς να επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό.
Φορολογία επιχειρήσεων				Doing Business, ΟΟΣΑ, Λισαβόνα	• Έχουν σημειωθεί σημαντικά βήματα προς την μεταρρύθμιση και αποκλιμάκωση των φόρων. • Εντούτοις, η συνολική φορολογική επιβάρυνση (συμπεριλαμβανομένων των χαρτοσήμων κλπ.) είναι αρκετά υψηλότερη αυτής που προκύπτει από τους συντελεστές φορολογίας, ειδικά αν ληφθεί υπόψη και η γραφειοκρατική επιβάρυνση (WEF, Doing Business). • Δυσμενής αξιολόγηση της έκτασης και της επίδρασης των φόρων από τα στελέχη των επιχειρήσεων (WEF), και δυσαρέσκεια γύρω από την έκταση της φοροδιαφυγής (IMD).
Γραφειοκρατία – θεσμικό πλαίσιο				Doing Business, Λισαβόνα, ΟΟΣΑ	• Ιδιαίτερα χαμηλές υποκειμενικές αξιολογήσεις με τάσεις βελτίωσης· σημαντικές βελτιώσεις στα στοιχεία IMD και WEF για το 2007. • Δυσμενής αξιολόγηση σχετικά με τη διαφάνεια και τη διαφθορά (Transparency International) • Αστάθεια και πολυπλοκότητα του θεσμικού πλαισίου· συχνές προτροπές από την Ευρωπαϊκή επιτροπή για βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και μείωση των παρεμβάσεων.
Επεξήγηση συμβόλων	Μη διαθέσιμα στοιχεία			Θετική αξιολόγηση: Υψηλή θέση στους περισσότερους δείκτες	Μέση αξιολόγηση: Μέση θέση ή υψηλές και χαμηλές θέσεις Αρνητική αξιολόγηση: Χαμηλή θέση στους περισσότερους δείκτες

Πίνακας 1. Επισκόπηση αξιολογήσεων ανταγωνιστικότητας (συνέχεια)

Διάσταση της ανταγωνιστικότητας	ΕΣΜΑ	WEF	IMD	Άλλες εκθέσεις	Σχόλια
Οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον (συνέχεια)					
Ανταγωνισμός στις αγορές Προϊόντων / υπηρεσιών	🟥	🟨	🟨	ΟΟΣΑ	• Δυσμενείς αξιολογήσεις της έκτασης της προστασίας του ανταγωνισμού και της έντασης του εγχώριου ανταγωνισμού (WEF, IMD). • Ο ΟΟΣΑ διατυπώνει προβληματισμό για την επιτάχυνση της απελευθέρωσης των αγορών δικτύων (ενέργεια, σιδηρόδρομοι, εμπορευματικές μεταφορές κλπ.)
Ελευθερία στη διακίνηση προϊόντων & κεφαλαίων	☒	🟩	🟩	Doing Business	• Πολύ χαμηλά εμπόδια στο διασυνοριακό εμπόριο, αλλά και περιθώρια βελτίωσης των διοικητικών υποδομών στα τελωνεία της χώρας. • Χαμηλοί περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων. • Διοικητικές καθυστερήσεις και γραφειοκρατικά εμπόδια καταγράφονται τόσο από την IMD (απαντήσεις ερωτηματολογίων) όσο και από την Παγκόσμια Τράπεζα.
Ασφάλεια	☒	🟩	🟩		• Χαμηλή εγκληματικότητα και αξιολόγηση των απειλών που δημιουργεί το οργανωμένο έγκλημα ή η εγκληματικότητα για τις επιχειρήσεις (WEF, IMD). • Η απειλή της τρομοκρατίας θεωρείται περιορισμένη (WEF).
Χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές	☒	🟨	🟩	ΔΝΤ, Doing Business	• Σημαντική υστέρηση στη διάθεση venture capital. • Θετική αξιολόγηση αξιοπιστίας του τραπεζικού συστήματος και της εποπτείας των χρηματαγορών και κεφαλαιαγορών, με παράλληλες προτάσεις για αύξηση της διαθεσιμότητας στοιχείων πιστοληπτικής ικανότητας (Doing Business). • Το ΔΝΤ προτείνει αυξημένη επαγρύπνηση των εποπτικών αρχών δεδομένης της σημαντικής επέκτασης της χρηματοδότησης και του κινδύνου επιβράδυνσης της οικονομίας.
Έρευνα και τεχνολογία					
Επιστήμη, έρευνα, καινοτομία	🟥	🟥	🟥	Λισαβόνα	• Ισχνές επιδόσεις σε όλους σχεδόν τους δείκτες, είτε πρόκειται για ερευνητικές εισροές (δαπάνες, προσωπικό κλπ.), είτε για εκροές (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, δημοσιεύσεις). Ανάγκη αναπροσαρμογής του στόχου της Λισαβόνας προς τα κάτω, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα επιτευχθεί. • Νέο θεσμικό πλαίσιο μετά την πρόσφατη ψήφιση του νόμου για την έρευνα. • Δυσμενείς αξιολογήσεις από τα στελέχη των επιχειρήσεων ως προς τη δημόσια έρευνα και τη συνεργασία πανεπιστημίων και βιομηχανίας (WEF). • Σχετικά λιγότερο αποτελεσματική προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων (IMD)
Νέες τεχνολογίες & τεχνολογικές υποδομές	🟥	🟥	🟥	Doing Business	• Χαμηλές επιδόσεις αλλά υψηλοί ρυθμοί αύξησης, κυρίως στη χρήση των νέων τεχνολογιών και την ευρυζωνικότητα· Χρήστες διαδικτύου σε χαμηλά επίπεδα σε σύγκριση με την ΕΕ-27. • Χαμηλό ποσοστό ηλεκτρονικού εμπορίου. • Οι απαντήσεις ερωτηματολογίων καταγράφουν δυσαρέσκεια, με τις αξιολογήσεις να επιδεινώνονται στην περίπτωση της WEF και να βελτιώνονται για την IMD. • Οι δαπάνες για τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών είναι αρκετά χαμηλότερες του μέσου όρου της ΕΕ-27 • Πολλές δημόσιες υπηρεσίες επιδεικνύουν τεχνολογική ανεπάρκεια· περιορισμένος αριθμός ηλεκτρονικών συναλλαγών του κράτους με τον πολίτη (Doing Business).
Επεξήγηση συμβόλων	☒ Μη διαθέσιμα στοιχεία		🟩 Θετική αξιολόγηση: Υψηλή θέση στους περισσότερους δείκτες	🟨 Μέση αξιολόγηση: Μέση θέση ή υψηλές και χαμηλές θέσεις	🟥 Αρνητική αξιολόγηση: Χαμηλή θέση στους περισσότερους δείκτες

Πίνακας 1. Επισκόπηση αξιολογήσεων ανταγωνιστικότητας (συνέχεια)

Διάσταση της ανταγωνιστικότητας	ΕΣΜΑ	WEF	IMD	Άλλες εκθέσεις	Σχόλια
Τιμές και κόστος					
Τιμές και κόστος	🟩	🟩	🟩		• Κόστος χαμηλότερο του ευρωπαϊκού μέσου όρου (όχι όμως και των χωρών της ΝΑ Ευρώπης), με κάποιες εξαιρέσεις (λ.χ. κόστος τηλεπικοινωνιών, μη-μισθολογικό κόστος εργασίας). • Μοναδιαίο και ωριαίο κόστος εργασίας χαμηλότερο του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. • Ρυθμοί πληθωρισμού ανώτεροι του μέσου όρου, που συνεχίζουν να διαβρώνουν την ανταγωνιστικότητα· ανησυχία λόγω ανατίμησης ευρώ και εξελίξεων στις τιμές των καυσίμων
Επιχειρηματικότητα και καινοτομική επιχειρηματικότητα					
Επιχειρηματικότητα	🟨	☒	🟨	Doing Business	• Υψηλά ποσοστά επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας αποδίδεται όμως σε αναγκαιότητα· χαμηλά ποσοστά επιχειρηματικότητας «υψηλών δυνατοτήτων». • Η γραφειοκρατία ως σημαντική τροχοπέδη στην εκδήλωση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Πολυπλοκότητα των διαδικασιών και υψηλό κόστος για την έναρξη επιχείρησης (World Bank). • Χαμηλό ποσοστό ηλεκτρονικού εμπορίου· χαμηλό ποσοστό επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν καινοτομικές δραστηριότητές στη λειτουργία τους.
Επιχειρηματική ωριμότητα	☒	🟨	🟨		• Αδυναμίες στην ανάπτυξη επιχειρηματικών συστάδων (clusters) (WEF). • Μέσες προς χαμηλές επιδόσεις στις διάφορες συνιστώσες της επιχειρηματικής ωριμότητας, σύμφωνα με τις αξιολογήσεις των στελεχών επιχειρήσεων (WEF, IMD). • Υποχώρηση του δείκτη επιχειρηματικής λειτουργίας και στρατηγικής (WEF).
Καινοτομία και επιχειρηματική έρευνα	🟥	🟥	🟥	Λισαβόνα	• Χαμηλή Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα· περιορισμένη καινοτομία (υιοθέτηση ξένων προϊόντων και τεχνολογιών) • Δυσμενείς αξιολογήσεις από τα στελέχη των επιχειρήσεων (WEF), παρά το γεγονός ότι η διαθεσιμότητα επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού κρίνεται επαρκής
Εξωστρέφεια – εξωτερικές συναλλαγές					
Εξαγωγές προϊόντων	🟨	🟨	🟥	ΔΝΤ, Doing Business	• Αύξηση εξαγωγών, οι οποίες όμως παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα. • Χαμηλή ανταγωνιστικότητα των εξαγωγικών προϊόντων· οι πρόσφατες αυξήσεις οφείλονται κυρίως στην άνοδο του διεθνούς εμπορίου και την ταχεία ανάπτυξη των γειτονικών χωρών της ΝΑ Ευρώπης (ΔΝΤ).
Τουρισμός και εξαγωγές υπηρεσιών	🟩	☒	🟩		• Σημαντική η συμβολή του τουρισμού και της εμπορικής ναυτιλίας στη στήριξη του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών.
Άμεσες ξένες επενδύσεις	🟥	🟥	🟥		• Παρά τους υψηλούς ρυθμούς αύξησης των τελευταίων ετών, οι ελληνικές ΑΞΕ (τόσο εισερχόμενες όσο και εξερχόμενες) παραμένουν μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ-27. • Το θεσμικό πλαίσιο αξιολογείται αρνητικά ως προς την προσέλκυση ΑΞΕ (WEF, IMD), με κύριο σημείο αναφοράς και πάλι τη γραφειοκρατία και την αστάθεια του κανονιστικού πλαισίου.
Επεξήγηση συμβόλων	☒ Μη διαθέσιμα στοιχεία			🟩 Θετική αξιολόγηση: Υψηλή θέση στους περισσότερους δείκτες	🟨 Μέση αξιολόγηση: Μέση θέση ή υψηλές και χαμηλές θέσεις 🟥 Αρνητική αξιολόγηση: Χαμηλή θέση στους περισσότερους δείκτες

Πίνακας 1. Επισκόπηση αξιολογήσεων ανταγωνιστικότητας (συνέχεια)

Διάσταση της ανταγωνιστικότητας	ΕΣΜΑ	WEF	IMD	Άλλες εκθέσεις	Σχόλια
Ανάπτυξη και παραγωγικότητα					
Ανάπτυξη παραγωγικότητα				ΟΟΣΑ, Λισαβόνα	• Ρυθμοί ανάπτυξης ανώτεροι του κοινοτικού μέσου όρου, με τάσεις επιβράδυνσης τα τελευταία τρίμηνα. Σύγκλιση προς τον μέσο των χωρών μελών της ευρωζώνης. • Υψηλά ποσοστά δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. • Παραγωγικότητα αύξουσα και πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ-27. Συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών αυξανόμενη με ρυθμούς χαμηλότερους από αυτή της παραγωγικότητας της εργασίας – σε αντιστοιχία με την εμπειρία των άλλων κρατών. • Οι υποκειμενικές αξιολογήσεις της παραγωγικότητας/αποδοτικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (IMD) τοποθετούν τη χώρα στο μέσο περίπου της κατανομής των χωρών της ΕΕ-27.
Τελικά αποτελέσματα της ανταγωνιστικότητας					
Τελικά αποτελέσματα					• Κατά κεφαλήν ΑΕΠ κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ • Ποιότητα ζωής με βάση το δείκτη HDI σε μέσα υψηλά επίπεδα σε σύγκριση με τις χώρες της ΕΕ.
Επεξήγηση συμβόλων	Μη διαθέσιμα στοιχεία			Θετική αξιολόγηση: Υψηλή θέση στους περισσότερους δείκτες	Μέση αξιολόγηση: Μέση θέση ή υψηλές και χαμηλές θέσεις Αρνητική αξιολόγηση: Χαμηλή θέση στους περισσότερους δείκτες

10.2 Προτάσεις πολιτικής

Οι προτάσεις μέτρων πολιτικής αποτελούν συστατικό στοιχείο της ετήσιας Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας και έχουν στόχο να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, τόσο βραχυχρονίως όσο και μακροχρονίως. Τα μέτρα που προτείνονται αποσκοπούν στη βελτίωση των εν γένει πολιτικών που άπτονται του μεγάλου αυτού εθνικού στόχου.

Για να έχουν τα προτεινόμενα μέτρα αποτελέσματα πρέπει να στοχεύουν στη βελτίωση των δεικτών ανταγωνιστικότητας, του ΕΣΜΑ και των εκθέσεων των διεθνών οργανισμών, οι οποίοι παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα τμήματα της έκθεσης· πρέπει επίσης τα μέτρα να έχουν σαφείς στόχους και, κατά το δυνατόν, μετρήσιμα αποτελέσματα· πρέπει, τέλος, να συνάδουν με τη βασική φιλοσοφία, στόχους, άξονες και δράσεις της οικονομικής πολιτικής της χώρας, δηλαδή με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2005-2008, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 και το Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης· τέλος, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και να αξιοποιούν τις καλύτερες διεθνείς πρακτικές. Έτσι, τα προτεινόμενα μέτρα, εφ' όσον υιοθετηθούν, θα είναι δυνατόν να αποτελέσουν τμήμα του όλου σχεδιασμού πολιτικής και να εξασφαλισθούν οι απαιτούμενοι πόροι για την υλοποίησή τους.

Μία ακόμα καινοτομία της φετινής έκθεσης είναι ότι ο αριθμός των προτεινομένων μέτρων πολικής έχει μειωθεί δραστικά. Επίσης, οι προτάσεις είναι κατά το δυνατόν συγκεκριμένες, απευθύνονται σε συγκεκριμένα – αρμόδια για την υλοποίησή τους υπουργεία (σε ό,τι αφορά νομοθετική ή χρηματοδοτική αρμοδιότητα). Συγκεκριμένα, ενώ στη έκθεση του 2005 υπήρχαν 95 προτεινόμενα μέτρα, διαρθρωμένα σε 9 ενότητες, στη έκθεση του 2006 47 σε 11, η ανά χείρας έκθεση συστήνει 19 μέτρα κατανεμημένα σε έξι ενότητες. Επιπλέον, από τις προηγούμενες εκθέσεις έλλειπαν οι υποδείξεις για τα εμπλεκόμενα υπουργεία, κάτι που κάνει η φετινή έκθεση.

Επισημαίνεται πάντως ότι για τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων θα πρέπει αυτά να συνοδεύονται από συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης με σαφώς προσδιορισμένους, ποσοτικούς και ποιοτικούς, ενδιάμεσους και τελικούς στόχους· να χρησιμοποιηθεί κατάλληλη μεθοδολογία μέτρησης του κόστους που συνεπάγονται και αποτίμησης των αποτελεσμάτων· να προβλεφθεί η σύνταξη περιοδικών εκθέσεων εφαρμογής και απολογισμού.

Στη συνέχεια παρατίθενται ως προτάσεις μέτρα πολιτικής, τα οποία προκύπτουν από τα προηγούμενα τμήματα της έκθεσης και τα οποία είναι συνεπή με τα βασικά κείμενα αναφοράς οικονομικής πολιτικής. Οι προτάσεις αυτές δομούνται σε έξι θεματικές ενότητες, για τις οποίες κρίνεται ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην εφαρμογή τους, καθώς οι επιδόσεις σε αυτές δεν κρίνονται ικανοποιητικές από τις περισσότερες εκθέσεις, όπως φαίνεται και στο πίνακα 10.1 που προηγήθηκε.

1η Θεματική Ενότητα: Έρευνα & Καινοτομία

Η αύξηση των δαπανών για την έρευνα πρέπει να αποτελέσει προτεραιότητα της πολιτικής στον τομέα της έρευνας και τεχνολογίας. Σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση στόχων της ερευνητικής πολιτικής που συνδέονται με δυνατότητες και τις ανάγκες της βιώσιμης ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο και ειδικότερα σε περιοχές όπου είναι επιθυμητή η προώθηση ολοκληρωμένων συστημάτων ανάπτυξης καινοτομίας. Συγκεκριμένα, προτείνονται τα εξής:

Παροχή ειδικών κινήτρων για τις επιχειρηματικές δράσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη και χρήση υψηλών τεχνολογιών.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Έρευνα-τεχνολογία, Επιχειρηματικότητα

Ενίσχυση της αφομοίωσης των αποτελεσμάτων της έρευνας από τις ελληνικές επιχειρήσεις μέσω κάλυψης του κόστους μετακίνησης και εργασίας ερευνητικού προσωπικού σε αυτές (από ερευνητικά κέντρα ή επιχειρήσεις της ημεδαπής ή αλλοδαπής)

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Ανάπτυξης
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Έρευνα-τεχνολογία, Επιχειρηματικότητα

Δημιουργία και στήριξη κέντρων επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας και διάχυση των αποτελεσμάτων στις επιχειρήσεις.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Έρευνα-τεχνολογία, Επιχειρηματικότητα

Στήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σχετικά με την αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων και καινοτομιών, με σκοπό την εμπορική τους εκμετάλλευση. Ειδικότερα:

- να μελετηθούν, θεσμοθετηθούν και εφαρμοσθούν κίνητρα για τη συνεργασία των ΜΜΕ με ερευνητικά ινστιτούτα για την προώθηση της πρακτική εφαρμογής της έρευνας και τεχνολογίας στις ΜΜΕ.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Ανάπτυξης
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Έρευνα-τεχνολογία, Επιχειρηματικότητα

Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των πολιτικών για την έρευνα και την καινοτομία σε όλες τις περιφέρειες της χώρας.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Έρευνα-τεχνολογία, Επιχειρηματικότητα

2η Θεματική Ενότητα: Αποδοτικότητα της κρατικής λειτουργίας-περιορισμός γραφειοκρατίας, εξορθολογισμός εσόδων και δαπανών του κράτους

Στόχος είναι η μείωση του κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων εξ αιτίας των διοικητικών μηχανισμών, αλλά και η βελτίωση της ποιότητας της ζωής του πολίτη. Οι προτάσεις είναι οι ακόλουθες:

Διοικητικός εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου. Πιο συγκεκριμένα:

- εκσυγχρονισμός των συστημάτων διαχείρισης προσωπικού·
- επιμόρφωση των δημοσίων υπαλλήλων, προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες του e-government και του i-government.
- Απλοποίηση και κωδικοποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, έτσι ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή της·
- σύνταξη *ex ante* αξιολόγησης συνεπειών προτεινόμενων ρυθμίσεων και ex post έκθεσης εφαρμογής προκειμένου να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα των νέων ρυθμίσεων. Είναι δυνατό να βελτιωθεί σημαντικά η αποτελεσματικότητα της διοίκησης και να μειωθεί το διοικητικό βάρος των επιχειρήσεων με την ολοκλήρωση των στόχων για την καλή νομοθέτηση, δηλαδή την ex ante και ex post αξιολόγηση συνεπειών ρυθμίσεων και την επίτευξη του στόχου μείωσης κατά 25% του διοικητικού βάρους, όπως έχει δεσμευτεί η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Εσωτερικών Υπουργείο Δικαιοσύνης Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Ανάπτυξης
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

Ενεργοποίηση του θεσμικού πλαισίου για την ηλεκτρονική υπογραφή – θέσπιση του ηλεκτρονικού τιμολογίου.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Δικαιοσύνης
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με στόχο το δραστικό περιορισμό της γραφειοκρατίας. Συγκεκριμένα:

- Σχεδιασμός με βάση τον πολίτη και την επιχείρηση·
- αξιοποίηση ΤΠΕ για ολοκληρωμένο και σύγχρονο δίκτυο υποδομών·
- διασφάλιση της διαλειτουργικότητας των συστημάτων·
- οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό των διαδικασιών και γενίκευση του πλέγματος των υπηρεσιών που προσφέρονται ηλεκτρονικά στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Εσωτερικών Κοινωνία της Πληροφορίας
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον

3η Θεματική Ενότητα: Ανθρώπινο Δυναμικό, Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Σύνδεση με την Αγορά Εργασίας

Η ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης, η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, και η ολοκλήρωση των επιδιώξεων που έθεσε ο νόμος για το ΕΣΣΕΕΚΑ αποτελούν προτεραιότητες. Η συστηματική σύζευξη των αναγκών της αγοράς εργασίας και των αναγκών της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης, με τις δραστηριότητες του εκπαιδευτικού συστήματος και του συστήματος κατάρτισης, εξακολουθεί να έχει προτεραιότητα για την αντιμετώπιση της ανεργίας, ιδίως των νέων, και της περιορισμένης αξιοποίησης του υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου των νέων γενεών. Η αύξηση της απασχόλησης είναι συνάρτηση της δυνατότητας της οικονομίας να αναπτύξει ένα νέο παραγωγικό δυναμικό, το οποίο δεν εξαρτάται από το χαμηλό κόστος εργασίας, αλλά από την αξιοποίηση εργαζομένων με υψηλά προσόντα και ικανότητες. Για την επιτυχία των στόχων αυτών προτείνεται:

Συνεχής καταγραφή των αναγκών και των μεταβολών στις θέσεις εργασίας που συνδέονται με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων βασισμένων στη γνώση και την καινοτομία. Ολοκλήρωση των επιδιώξεων που έθεσε ο νόμος για το ΕΣΣΕΕΚΑ.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Υπουργείο Ανάπτυξης
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Αγορά εργασίας, Απασχόληση

Εξορθολογισμός του συστήματος δια βίου μάθησης των επιχειρήσεων και παροχή μεγαλύτερων κινήτρων στις επιχειρήσεις, αλλά και σε ιδιώτες για οργάνωση ή παρακολούθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης-κατάρτισης. Στους τομείς της δια βίου εκπαίδευσης και της κατάρτισης ανέργων και εργαζομένων, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην αύξηση των διαθέσιμων πόρων ώστε να ανταποκριθεί η Ελλάδα στους στόχους του ευρωπαϊκού προγράμματος «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2010».

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Αγορά εργασίας, Απασχόληση, Εκπαίδευση και δεξιότητες

Βελτίωση του συστήματος αξιολόγησης των προγραμμάτων κατάρτισης των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) με την εισαγωγή ενός εξεταστικού συστήματος, αντίστοιχου με αυτού που υπάρχει για τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Επίσης, η δημιουργία Μητρώου Καταρτισθέντων για την καλύτερη μετέπειτα αξιοποίησή τους στην αγορά εργασίας.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Αγορά εργασίας, Απασχόληση, Εκπαίδευση και δεξιότητες

Διεύρυνση και βελτίωση του δικτύου βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, καθώς και διεύρυνση του δικτύου των ολοήμερων δημοτικών σχολείων, ούτως ώστε να διευκολυνθεί η είσοδος ή παραμονή στην αγορά εργασίας των νέων μητέρων.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Αγορά εργασίας, Απασχόληση, Εκπαίδευση και δεξιότητες

4η Θεματική Ενότητα: Ρυθμιστικό Περιβάλλον για τις Επιχειρήσεων, Δομές Στήριξης ΜΜΕ

Η βελτίωση του ρυθμιστικού περιβάλλοντος εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις, ιδίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), οι οποίες αποτελούν και τον βασικό κορμό του επιχειρηματικού τομέα της οικονομίας, αποτελεί μέρος της τέταρτης θεματικής ενότητας των προτάσεων. Πέραν αυτού προτείνονται και μέτρα στήριξης των ΜΜΕ.

Απλοποίηση των διαδικασιών ίδρυσης νέων επιχειρήσεων και κατάργηση περιττών διαδικασιών· απλοποίηση υποβαλλόμενων δικαιολογητικών, τυποποίηση ιδρυτικής πράξης και διεύρυνση της αυτεπάγγελτης αναζήτησης.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Δικαιοσύνης Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Επιχειρηματικότητα, Οικονομικό και Επιχειρηματικό περιβάλλον

Αναβάθμιση των δραστηριοτήτων των ΚΕΤΑ και μετεξέλιξή τους σε ένα δίκτυο *one stop shop* με πλήρεις εκτελεστικές αρμοδιότητες για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων και τις επενδύσεις.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Εσωτερικών
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Επιχειρηματικότητα, Οικονομικό και Επιχειρηματικό περιβάλλον

Νομική κατοχύρωση του θεσμού της εξωδικαστικής επίλυσης οικονομικών διαφορών

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Δικαιοσύνης Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Επιχειρηματικότητα, Οικονομικό και Επιχειρηματικό περιβάλλον

Περαιτέρω ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, κυρίως προς όφελος των ΜΜΕ. Ειδικότερα:

- ενίσχυση του ρόλου της Επιτροπής Ανταγωνισμού·
- συνδρομή των δικαστικών αρχών από ειδικούς επιστήμονες στις υποθέσεις ανταγωνισμού και αναβάθμιση των δυνατοτήτων του δικαστικού συστήματος στην εκδίκαση οικονομικών υποθέσεων·
- απελευθέρωση των κλειστών επαγγελμάτων.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Δικαιοσύνης Επιτροπή Ανταγωνισμού
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Επιχειρηματικότητα, Οικονομικό και Επιχειρηματικό περιβάλλον

Χαρτογράφηση των ΜΜΕ, που θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο εφαρμογής στοχευμένων πολιτικών για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των μικρών επιχειρήσεων.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Ανάπτυξης
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Επιχειρηματικότητα, Οικονομικό και Επιχειρηματικό περιβάλλον

5η Θεματική Ενότητα: Περιφερειακή Διάσταση της Ανταγωνιστικότητας

Η πορεία της ανταγωνιστικότητας και η επιτυχία των ανωτέρω στόχων θα πρέπει να γίνεται όχι μόνο στο επίπεδο ολόκληρης της χώρας, αλλά και σε επίπεδο περιφέρειας (NUTS 2) και, στο βαθμό που είναι δυνατό, νομού (NUTS 3). Προς το σκοπό αυτό προτείνεται:

Ανάπτυξη ενός συστήματος μέτρησης και αξιολόγησης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών περιφερειών και νομών, που θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο ειδικά κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο κατά την οποία το 80% των κονδυλίων θα κατευθυνθούν προς την ελληνική περιφέρεια.

Η μέτρηση και αξιολόγηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών περιφερειών και νομών θα αναδείξει τις περιφερειακές διαφορές ανταγωνιστικότητας και θα αποτελεί μέτρο αξιολόγησης της εφαρμοζόμενης εθνικής περιφερειακής πολιτικής. Με τον τρόπο αυτό θα υποβοηθήσει τον εθνικό σχεδιασμό για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της χώρας, στην κατεύθυνση: άμβλυνσης των υφιστάμενων περιφερειακών ανισοτήτων, ιεράρχησης πολιτικών ενίσχυσης της περιφερειακής, και κατ' επέκταση της εθνικής ανταγωνιστικότητας και προσαρμογής των εθνικών πολιτικών ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας σε περιφερειακό επίπεδο, και, διευκόλυνσης της ουσιαστικής επίτευξης των στόχων της Λισσαβόνας με την ανάδειξη των περιφερειών που υπολείπονται του εθνικού στόχου.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών Υπουργείο Ανάπτυξης
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Κοινωνική Συνοχή

Η μέτρηση και αξιολόγηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας θα πρέπει απαραίτητα να γίνει με βάση κοινά συμφωνημένη μεθοδολογία και για τις 13 ελληνικές περιφέρειες και με τη συμμετοχή των αρμοδίων περιφερειακών αρχών και κοινωνικών εταίρων. Η σύνθεση των αποτελεσμάτων σε ετήσια βάση θα παρουσιάζεται ως ειδικό κεφάλαιο στην «Ετήσια Έκθεση Ανταγωνιστικότητας».

6η Θεματική Ενότητα: Περιβάλλον

Οι κλιματικές αλλαγές και η προστασία του περιβάλλοντος είναι ίσως το μεγαλύτερο ζήτημα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι κοινωνίες τον 21ο αιώνα. Στα πλαίσια αυτά προτείνεται:

Παροχή κινήτρων προς τις επιχειρήσεις για την περιβαλλοντική διαχείριση αποβλήτων από πλευράς των επιχειρήσεων και την ανάπτυξη πράσινης επιχειρηματικότητας.

Αρμόδια Υπουργεία	Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Υπουργείο Ανάπτυξης Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών
Ενότητα δεικτών ΕΣΜΑ	Ενέργεια – Φυσικό Περιβάλλον

Τέλος, όσον αφορά τη **δραστηριότητα της Επιτροπής Εμπειρογνωμόνων του ΕΣΑΑ**, κρίνεται ότι είναι απαραίτητη η δραστηριοποίησή της στην υλοποίηση των παραπάνω στόχων. Συγκεκριμένα, το δυναμικό της ΕΠΕΜ θα δημιουργήσει ομάδες έργου, οι οποίες, σε συνεργασία με ανεξάρτητες επιστημονικές ομάδες, θα αναλάβουν αυτή τη δραστηριότητα και θα αναφέρουν σε τακτά διαστήματα στο Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας για την πορεία υλοποίησης και απόδοσης των παραπάνω μέτρων πολιτικής.